

Druktemonitor

Opstellen aanpak dataverzameling en bezoekersportaal

Versie 22-12-2020 V3

1 Inleiding

1.1. Aanleiding

Afgelopen recreatieseizoen was het extra druk in onze recreatie- en natuurgebieden. Soms zelfs te druk. Tijdens de coronacrisis was het recreëren in buitengebieden dan ook één van de weinige vormen van ontspanning in Nederland. Alhoewel wij blij zijn met de toenemende belangstelling signaleren wij ook de keerzijde van de toegenomen aantallen bezoekers en het intensieve ruimtegebruik. De overlast bestond uit te veel drukte bij entrees, stranden, picknick- en barbecuweides en op wandel- en fietsroutes. Dit is niet goed voor de leefbaarheid van een gebied voor bewoners en hindert een optimale beleving voor bezoekers. Ook omwille van veiligheid moeten wij ongewenste drukte voorkomen, zeker nu corona een gezondheidsrisico vormt.

Opvallende ontwikkelingen waren:

- Verminderde bezoekerservaring als gevolg van drukte. Dit kan gaan over een gebrek aan een 'unieke' natuurervaring tot 'bijna ruzies' tussen recreanten, volle parkeerplaatsen, veel afval of gewoon de drukte zelf.
- Veel extra inzet door boa's en beheerders nodig geweest. Bijvoorbeeld voor onbedoeld gebruik van de ruimte bij het picknicken en barbecueën op plekken die daarvoor niet bedoeld zijn.
- Toename milieuoverlast door (extra) zwerfafval, extra geluid, vandalisme en uitwerpselen. Vooral de bezoekersgroep jongeren veroorzaakte extra overlast.
- Schade aan natuur zoals door verstoring van broedvogels en meer aanrijdingen van wild
- Enorme toename van afvalverwerking en -inzameling
- Sterke toename van de pleziervaart

Landelijk wordt gesproken over een verschuiving van de marketing van bestemmingen naar het managen van bestemmingen. Onderdeel van die verschuiving is het toenemende belang van een goede informatievoorziening en effectieve communicatie. Met bijvoorbeeld betrouwbare (zo mogelijk real time) data over het gebruik van recreatiegebieden en bezienswaardigheden kunnen terreinbeheerders bezoekersstromen beter sturen en kunnen recreanten en toeristen zien waar het al druk of juist nog rustig is. Het informeren van doelgroepen over al het moois dat er in onze provincie aanwezig is, is nodig om hen te verleiden ook minder bekende plekken te bezoeken en daarmee de bezoekers zoveel mogelijk over de gebieden te spreiden. Daarvoor is ook het verbeteren van de bekendheid van het wandelnetwerk en het vergroten van het gebruik van de Toeristische Overstap Punten (TOP's) van belang.

Dat er een duidelijke behoefte bij de deelnemers is aan informatie om te kunnen sturen als het druk wordt in bepaalde gebieden. Er is aan RNH vervolgens opdracht gegeven om nadere voorstellen voor betere informatie uitwisseling uit te werken in samenwerking met de provincie Noord Holland.

1.2. Vraagstelling

De opdracht kan als volgt geformuleerd worden:

Ontwikkel een investeringsvoorstel voor de module dataverzameling en zet de module bezoekersportaal op. De streefdatum voor de inwerkingstelling van het bezoekersportaal is 15 mei 2021.

Gebieden, bestemmingen en routes

In de opdracht gaan wij meten op gebieds-, bestemmings- en routeniveau. Bij het meten op gebiedsniveau houden wij de indeling van de recreatiemonitor aan. Het meten op bestemmingsniveau is een nieuwe toevoeging. Een bestemming is een (deel van een) recreatiegebied waar een recreant een dagbesteding heeft. Een recreatiegebied kan meerdere bestemmingen hebben. Een bestemming is dan bijvoorbeeld de Westbroekplas, Het Doesstrand of Paviljoen Het Twiske.

Het meten op gebiedsniveau zegt dus niets over het gebruik op bestemmingen.

Ook in de analyse en sturing is het meten op bestemmingsniveau zeer belangrijk. Drukke op een bestemming kan aanleiding zijn op de bezoekersgroep door te verwijzen naar een andere soortgelijke bestemming of alternatieve activiteiten. Bezoekersmanagement is ook belangrijk voor het gebruik van het bestaande routenetwerk voor onder meer wandelen en fietsen. Bij het meten van het gebruik van routes voor wandelen en fietsen sluiten wij waar mogelijk aan bij de gebruikte technieken door het Routebureau.

Recreatiemonitor

De recreatiemonitor is de huidige onderzoeks-methodiek voor het vaststellen van het aantal bezoeken aan de gebieden die is ingevoerd in 2005.

Routenetwerken worden steeds belangrijker in het recreatieve aanbod in Noord-Holland en zijn bij uitstek geschikt om bezoekers kennis te laten maken met onbekende plekken en attracties. Bij een stijging van de recreatie zal ook het gebruik van routenetwerken stijgen. Deels levert dat dezelfde problematiek als op bestemmingsniveau. Ook routes hebben een bepaalde draagkracht en ook hier is spreiding van de bezoeken belangrijk. Om grip te krijgen op het totaalplaatje van buitenrecreatie en hier maximaal in te kunnen sturen en van te leren is ook het meten van het gebruik van de routenetwerken belangrijk.

1.3. Doelstelling druktemonitor

Juiste balans tussen toeristisch-recreatieve druk en draagkracht in de recreatie- en natuurgebieden bereiken en behouden en het in kaart brengen van het aantal bezoekers in de gebieden.
Doelstelling dataverzameling: verkrijgen van real-time inzicht in het toeristisch-recreatieve gebruik van gebieden, bestemmingen en routes ten behoeve van analyse, sturing, publicatie en innovatie.
Doelstelling bezoekersportaal: een voor recreanten toegankelijk portaal waarin de actuele drukte in de gebieden wordt getoond d.m.v. een interactieve kaart op basis waarvan een recreant kan beslissen een gebied te bezoeken.

De druktemonitor bestaat uit de volgende modules: dataverzameling, bezoekersportaal, data-analyse, sturen bezoekersstromen, publicatie en proeftuin.

Specifieke doelen:

- Voorkomen van ongewenste drukte omwille van veiligheid
- Opzetten voorspellingsmodule voor de drukte in gebieden en op bestemmingen
- Verminderen van overlast voor bewoners en bezoekers
- Effectiever gebruik van bestemmingen/voorzieningen
- Verhogen van de beleving en waardering voor recreanten
- Opsporen van illegale activiteiten

1.4. Uitgangspunten druktemonitor

- De druktemonitor wordt modulair opgebouwd zodat de besturen sturing en controle hebben op de implementatie, planning en uitvoering. Deze modules worden in overleg met de provincie uitgewerkt, passend bij de visie recreatie en toerisme waarbij bestemmingsmanagement een van de strategische lijnen is. Hierbij wordt tevens gekeken welke subsidie mogelijkheden er zijn vanuit het nog vast te stellen uitvoeringsplan van de visie.
- Het investeringsvoorstel voor de module dataverzameling wordt aan het bestuur voorgelegd. Het investeringsbudget voor de module bezoekersportaal is in deze aanpak opgenomen.
- Wij zetten in de uitwerking van het onderzoek in op zoveel mogelijk maatwerk per bestemming omdat de inrichting, knelpunten en omgeving per locatie verschillen. De te ontwikkelen methodiek zal een breed instrumentarium hebben. Met het oog op de bruikbaarheid, vergelijkbaarheid en verwerkbaarheid worden de instrumenten uiteraard bij elkaar gebracht in een samenhangende methodiek.
- De huidige onderzoeksmethodiek 'recreatiemonitor' kent de volgende nadelen: handmatig moeten uitlezen van tellers, data is niet real-time beschikbaar en methode gevoelig voor vandalisme en beschadiging. Daarom stoppen wij met deze methodiek zodra een nieuwe systematiek zonder de genoemde nadelen op hetzelfde niveau de dataverzameling structureel en betrouwbaar kan overnemen.
- Het sturen van daadwerkelijke bezoekersstromen in buitengebieden is een relatief nieuw onderwerp. Vele monitortechnieken, data-analyse technieken en publicatiemethoden zijn nog aan innovatie onderhavig. Hier houden wij in de opzet van de aanpak rekening mee door ook naar de mogelijkheden van tijdelijke technieken te kijken en innovatie te stimuleren.
- Draagkrachtanalyse is zeer belangrijk. Dataverzameling is namelijk pas waardevol als drukte bekeken wordt in relatie tot de draagkracht in een gebied. Het is daarom nodig om goed inzicht te hebben in de mogelijkheden en beperkingen van een locatie. In deze opdracht kijken wij alleen naar werkelijke drukte en nog niet naar ervaren drukte. De werkelijke drukte wil zeggen de fysieke draagkracht mbt de natuur, parkeerplaatsen etc., en de effecten van een groot aantal mensen op één plek of route. De drukte kan daarbij gevolgen hebben voor de veiligheid. Zeker nu het coronavirus vereist dat we afstand bewaren, lopen we op sommige plekken nog sneller aan tegen de grenzen van de draagkracht.

- Bij de uitvoering van dit plan geven wij een voorkeur aan technieken en methoden die breed inzetbaar zijn bij andere terrein beherende organisaties en in stadsparken. Daarbij wordt in de onderzoeksopzet zo veel als mogelijk rekening gehouden met de behoeften en het beleid van externe partners zoals de Landelijke Data Alliantie, NBTC, PNH en CELTH.
- Grote evenementen laten we buiten beschouwing omdat deze hun eigen sterk gereguleerde bezoekersstromen kennen en een organisator verantwoording draagt voor veilige publieks- en verkeersstromen.

Landelijke data alliantie

De provincie neemt deel aan de Landelijke Data Alliantie waarin op nationaal niveau wordt gewerkt aan het verkrijgen van betrouwbare en vergelijkbare data over recreatie en toerisme.

1.5. Afbakening

Bestemmingsontwikkeling is het realiseren en stimuleren van de ontwikkeling van passend en wenselijk aanbod. De planvorming rondom dit thema vindt op een ander beleidsniveau plaats en maakt geen onderdeel uit van de te ontwikkelen druktemonitor. Bestemmingsontwikkeling heeft wel een belangrijk raakvlak met bezoekersmanagement en waar mogelijk zullen wij wel inspelen op het sturen van bezoekers van nieuwe bestemmingen en bestemmingen waar meer bezoek gewenst/mogelijk is.

2 Plan van aanpak

In dit hoofdstuk komt de aanpak stapsgewijs naar voren

2.1. Analyse praktijkvoorbeelden 2020

Wij analyseren vier praktijkvoorbeelden via interviews en desk research wat betreft dataverzameling en opzet bezoekersportaal. Daarbij betrekken wij het vergelijkingsonderzoek druktemonitoren van de Landelijke Data Alliantie (LDA) <https://ddlpublicaties.nbtc.nl/vergelijking-instrumenten-voor-bezoekersmanagement/cover>. Ook zoeken wij afstemming met CELTH en de LDA over het zo optimaal mogelijk laten aansluiten van de door ons gekozen aanpak op hun onderzoeksvragen, databehoeften en wijze van dataverwerking. De bevindingen en een leveranciersoverzicht werken wij uit in een beknopt rapport.

2.2. Afstemming met de provincie

Op basis van de bevindingen uit de vorige stap (2.2) gaan wij met de provincie in gesprek over de onderzoeksagenda van de provincie, de mogelijke rol van de recreatieschappen bij de uitvoering daarvan en de financieringsmogelijkheden vanuit de provincie. De afstemming vindt aan het begin tijdens en aan het einde van de opdracht plaats. De bevindingen werken wij uit in een beknopte notitie.

2.3. Analyse technieken voor dataverzameling en bezoekersportalen

In deze stap analyseren wij de beschikbare technieken voor dataverzameling en bezoekersportalen. Daarbij brengen wij de kenmerken, voordelen, nadelen en kosten van relevante technieken/portalen in kaart. Ook wij kijken wij naar de koppelingsmogelijkheden met GeoVisia. De beschikbare technieken worden aan de hand van de praktijkvoorbeelden, desk research en interviews met beheerders en andere terrein beherende organisaties (TBO's) bepaald.

Dataverzameling

In de opzet gaan wij meten op gebieds-, bestemmings- en routeniveau. Bij het meten op gebiedsniveau houden wij de indeling van de recreatiemonitor aan. Het meten op bestemmingsniveau is een nieuwe toevoeging. Een bestemming is een (deel van een) recreatiegebied waar een recreant een dagbesteding heeft. Een recreatiegebied kan meerdere bestemmingen hebben. Deze aanpak is compatibel met de bestemmingsgerichte aanpak die de provincie voorstelt in haar concept visie recreatie en toerisme. Op routeniveau brengen wij de beschikbare meettechnieken in kaart voor wandelen, fietsen en varen. Daarbij kan dataverzameling via een vaste infrastructuur en tijdelijke technieken. In de opzet wordt een vaste infrastructuur aangehouden voor de dataverzameling op gebiedsniveau conform de dataverzameling zoals momenteel bij de recreatiemonitor plaatsvindt. Tijdelijke technieken zijn interessant om te voorzien in databehoeften waarvoor het te kostbaar is om een vaste infrastructuur op te zetten. Bijvoorbeeld ten behoeve van aanvullende onderzoeksvragen, piekmomenten en behoeften vanuit publicatie, sturing en innovatie. De dataverzameling dient de volgende doelen te dienen:

- Druktecijfers voor het bezoekersplatform aanleveren
- Data aan externe partners leveren zoals de LDA

Bezoekersportaal

Om op korte termijn gestalte te geven aan een voor het publiek toegankelijke druktemonitor wordt aan het begin gewerkt met de input van de beheers en toezichthouders ter plekke (analoog aan de quick scan van de Terrein Beherende Organisaties). Later wordt het portaal voorzien met real-time meetgegevens vanuit eigen dataverzameling. Bij de analyse van technieken voor het bezoekersportaal kijken wij ook naar de integreerbaarheid van het portaal in www.recreatienoordholland.nl. Dit gaat in overleg met de afdeling communicatie. Bij de analyse van bezoekersportalen betrekken wij in ieder geval de volgende portalen: Super Linda (www.superlinda.nl) en VisitBrabant (www.visitbrabant.com/nl/routes/routes-in-brabant-nieuwsoverzicht/veilig-recreëren-in-brabant). Waar mogelijk worden variabelen zoals vrije parkeerplaatsen, live streams en zwemwaterkwaliteit meegenomen.

De bevindingen worden in de vorm van een spreadsheet uitgewerkt.

2.4. Draagkrachtanalyse uitvoeren

In deze stap bepalen wij in afstemming met beheer en routebureau bij welke bestemmingen het gebruik in relatie tot draagkracht tijdens piekmomenten tot drukte kan leiden. Voor deze bestemmingen brengen wij de knelpunten en risico's per bestemming in kaart. De bestemmingen waar tijdens piekmomenten drukte kan optreden worden op een kaart uitgewerkt. De risico's en knelpunten worden per bestemming in een korte notitie uitgewerkt.

2.5. Financieel voorstel ontwikkelen en inkoop bezoekersportaal

Op basis van de resultaten uit de stappen 2.1. t/m 2.4. zetten wij een financieel voorstel voor de module dataverzameling op. Daarin geven wij aan welke technieken voor dataverzameling wij voorstaan, wat de kosten hiervan zijn en hoe de implementatie werkt. Het voorstel voor de module dataverzameling wordt in presentatievorm uitgewerkt met een begroting in een losse spreadsheet.

Voor de module bezoekersportaal bedraagt het beschikbare investeringsbudget voor de module bezoekersportaal € 60.000 (incl. btw). De streefdatum voor de inwerkingstelling van de module bezoekersportaal is 1 april 2021. Het aanleveren van de druktecijfers door beheerders en toezichthouders valt binnen hun reguliere werkzaamheden.

Tevens laten wij een advies over aanvullende subsidiemogelijkheden opstellen.

2.6. Beheer van de systemen

In deze stap wordt de opzet afgestemd met beheer, het routebureau en andere terrein beherende organisaties. In het voorstel worden ook de onderhoudskosten en benodigde ureninzet vanuit Recreatie Noord-Holland (beheer, toezicht en communicatie) meegenomen.

Resultaat van deze stap is een urenraming voor de benodigde jaarlijkse ureninzet.

3 Team, doorlooptijd en begrote kosten

3.1. Team

De opdracht wordt uitgevoerd door Mark, Rik en Pim.

Globale rolverdeling

Taakveld	Mark	Rik	Pim
Projectleiding	X		
Analyse praktijkvoorbeelden	X		
Afstemming met provincie	X	X	
Analyse beschikbare technieken	X		
Afstemming met beheer, routebureau en TBO's			X
Keuze bestemmingen en draagkrachtanalyse			X
Financieel voorstel en implementatieplan uitwerken	X		
Afstemming met MT en bestuur		X	

3.2. Doorlooptijd

Wij gaan uit van een doorlooptijd van 10 tot 12 weken.

3.3. Begrote kosten

Uitgaande van de beschreven werkzaamheden ramen wij de projectkosten inclusief de inkoop van de software en ontwikkeling van het bezoekersportaal op € 85.000 incl. btw.